

Drago Trpin

TOLMINSKA V OPISU VOJAŠKIH DEŽELNIH MERJENJ
OKOLI LETA 1785

Čeravno so bila v zadnjem času, kolikor mi je znano, t.i. jožefinska deželna merjenja¹ vsaj dvakrat² opisana oz. predstavljena, se mi zdi potrebno ob objavi prevoda deželnih opisov za Tolminsko ta zanimivi vir, ki ga hrani dunajski Vojni arhiv, ponovno predstaviti.³

Izdelava kart in opisov kot njih dopolnila sovпада z reorganizacijo avstrijske vojske, ki je bila izpeljana kot neposreden odgovor na avstrijski poraz v šlezijski vojni. Potreba po topografskih pripomočkih, ki bi omogočali uspešnejše vojskovanje, je pripeljala v letu 1763 do začetka široko zastavljenega projekta izmere in kartografiranja vseh habsburških posesti v rimskem cesarstvu, kot tudi v deželah, katerim so Habsburžani tedaj vladali: na Ogrskem, v Galiciji, Bukovini in Lombardiji. V 22 letih je bilo narejenih 5300 barvnih kart v merilu 1:28800. Notranja Avstrija, kamor so spadale tudi slovenske dežele, je bila obdelana šele v letih 1784 do 1787⁴ pod vodstvom polkovnika Jeneya. Na 250 sekcij razdeljeno ozemlje je kartografirano in opisano v tekstovnih prilogah, od tega jih preko 120 pokriva slovenski etnični prostor, ne upoštevajoč Prekmurja, ki je bilo obdelano kot sestavni del Ogrske in je sicer tudi na razpolago. Tako so izpuščena le tista področja na zahodu, ki so spadala pod oblast Beneške republike: Beneška Slovenija in Rezija ter beneška Istra.

Deželni opisi (Landesbeschreibungen) dopolnjujejo karte tako, da popišejo vojaško pomembne zadeve, ki na kartah ne pridejo do izraza. Pisani so stolpično, razdeljeni na rubrike, ki jih v prevodu tekoče črkovno označujem: najprej kraj

in njegova oddaljenost v urah hoda od sosednjih krajev; sledijo a) solidne (zidane) stavbe, b) vode, c) močvirja, d) ceste in poti, e) hribi in gore, f) gozdovi, g) dodatne opombe. Zaradi obsežnega gradiva sem se pri izboru omejil deloma na današnje občinske meje (proti vzhodu, čeprav je bilo tedaj tudi Cerkljansko del Tolminskega), deloma na zgodovinske meje (na severu nisem vključil Bovškega, ki je bilo takrat kot gospostvo samostojna upravna enota); poleg tega v opisu ni zahodnega Breginjskega kota (Breginj, Logje, Robidišče) ter področja Livka, ki sta tedaj spadala pod oblast Benetk.

Sekcija 132

Staro selo: Kobarid sekc. 133 1, Sužid slabe 3/4, Kred dobre 1/4, Robič 1/4.

Sužid: Kobarid sekc. 133 1/4, Svino dobre 1/4, Robič slaba 1.

- a) Cerkev, v Starem selu par podzidanih hiš.
- b) Potok Idrija ima večinoma zamočvirjeno dno, v začetku 2, 3 korake⁵ v širino, proti koncu sekcije 10 korakov, 1 do 5 čevljev in tudi več v globino, tu in tam poraščen s trstičjem; predvsem zaradi močvirnih tal do broda v sekc. 133 ni prehodna.
- d) Pot od Starega sela proti Kobaridu ima večinoma trda tla in je vedno prevozna; proti Kredu in Robiču je sicer slabša, pa še vedno uporabna. Po travnikih okrog Sužida je ob mokrem vremenu moč voziti le z lahкими vozovi.
- f) Gozdovi nad vasjo Sužid so večinoma visokodebelni in gostorasli, nasprotno pa nad Starim selom sestojijo le iz majhnega drevja in grmovja.

Robič: Staro selo 1/4, Kred 1/4, do beneške meje 1/2.

Kred: Potoki 1/4, Borjana 3/4, Podbela 1.1/4.

Potoki: Zgornja Borjana 1/2, Kred 1/4.

1 Ime so dobila po vladarju Jožefu II.
2 E. UMEK, Ljubljana z okolico v luči jožefinskih deželnih merjenj, Arhivi 1985 in I. VOJE, Domžalsko območje v gradivu o prostorskih predstavah 18. stoletja, Kronika 3, 1991.
3 Podatke povzeman iz: J. PALDUS, Die militärischen Aufnahmen im Bereiche der Habsburgischen Länder aus der Zeit Kaiser Josephs II, Akademie der Wissenschaften in Wien, 1919.
4 Z enoletno prekinitvijo od junija 1785 do septembra 1786 zaradi angažiranja kadrov pri zemljiški in davčni izmeri (jožefinski kataster).

5 Korak (Schritt) meri 70-80 cm, čevljev (Schuh) slabih 32 cm, klafta ali seženj pa slabih 190 cm.

Zgornja⁶ Borjana: Spodnja Borjana 1000 korakov.

Spodnja Borjana: Stanovišče poldruga četrt ure.

Stanovišče: Homec 1/4, Sedlo 1/2, Podbela 1/2.

Homec: Sedlo 1/4.

Sedlo: Stanovišče 1/2, Podbela 1/2

Podbela: Kred 1.1/4, Sedlo 1/2.

- a) Cerkev in nekaj podzidanih hiš, kar pa je nepomembno.
- b) Potok Nadiža, ki pod Podbelo priteče sem iz beneške Furlanije in se tja pod Robičem zopet vrne, ima povsod kamnito dno; širina in globina sta dokaj spremenljivi, kajti ob močnem dežju hitro narase, se razširi, hitro zopet upade in tedaj je omejen na nekaj rokavov ali strug. Globina, ko je majhna, znaša komaj prek čevlja in tedaj ga je moč skoraj povsod prebresti. Breg je s te strani nizek, komaj par čevljev visok ali čisto položen; na oni strani pa je večinoma strm in visok. Hitro narase in tedaj ni prehoden, hitro pa tudi upade. Potok Bela ima ravno tako kamnito dno, 1 čevlj v globino, 3 do 100 korakov v širino, na obeh straneh visoka bregova; moč ga je prečkati brez mosta, če ni narasel. Hitro narase, upade.
- d) Poti, ki povezujejo te vasi, so večinoma le pešpoti. Z gora z veliko silo deroča deževnica je izdolbena v peščeno in rahlo prst globoke raze ali zajede in jih še dolbe; poti se takoj pogreznejo, tako da se je po močnem dežju še peš težko prebiti, kar onemogoča prevažanje. Sicer je moč peljati z lahкими vozovi iz Kreda proti Robiču, Potokom, Borjani, vendar z veliko muko, kajti poti za to niso primerne. Ob nizki vodi bi bilo moč iti iz Kreda in Robiča večinoma po vodi proti Podbeli, kot tudi na Beneško po potoku Nadiža; kakor hitro pa je voda višja, je prevažanja konec. Na splošno imajo tukajšnji prebivalci slabe poti, slaba bivališča in prav nič se ne trudijo, da bi jih izboljšali.
- e) Vas Sedlo obvladuje nasproti ležeča vzpetina, ki se nahaja v beneški Furlaniji. Prehodi na Beneško potekajo po dolinah med okoliškimi vzpetinami. Z Golega vrha ali Stola kot tudi s tega celotnega gorskega grebena, ki tvori mejo, se vidi širom po beneški Furlaniji, kolikor oko doseže.
- f) Gozdovi so večinoma visokodebelni in gos-

torasli, spodaj ob Nadiži je le redko majhno drevje in grmovje, kjer so tla bolj skalnata.

Sekcija 133

Koseč, del Drežnice: oddaljen od Drežnice 1/4.

Drežnica: Kobarid 1, Spodnje Ravne 1/2.

Spodnje Ravne: Jezerca 1/8, Gorenje Ravne 400 korakov.

Gorenje Ravne: Magozd 1/4.

Magozd: Kobarid 3/4.

Mlinsko: Kobarid 1/4.

Svino: Kobarid dobre 1/4.

Kobarid: Trnovo 1.1/4, Staro selo sekc. 132, 1.

Del Trnovoga: Srpenica sekc. 132, 1.1/4, Kobarid 1.1/4.

- a) V vasi Kobarid se poleg župnišča nahaja iz kamna zidana cerkev, izven vasi pa na vzpetini prav tako zidana cerkev sv. Antona, poleg tega je še pol hiš v vasi zidanih, eno nadstropje visokih. V vaseh Svino, Drežnica, Ravne in Koseč je videti ravnotako zidane, vendar čisto majhne cerkve.
- b) Reka Soča je 30 do 50 korakov široka, 6, na posameznih mestih tudi 7 čevljev globoka, povsod kamnitega dna; njeni bregovi so, od vasi Kobarid do južnega roba sekcije in enako od Kobarida proti severu do 1/4 ure oddaljenosti, 5 do 6 čevljev visoki, naprej pa, severneje, do področja vasi Trnovo, so vedno višji, deloma položni, deloma ponekod tudi zelo strmi; sicer omenjeno reko pri vasi Kobarid prečka zelo slab lesen most, razen po njem je ni moč nikjer prečkati. Potok Idrija je na zahodnem robu sekcije v dolžini 800 korakov do 20 korakov širok, 5 čevljev globok in mehkega dna, samo na mestu, kjer ravno na omenjenem robu sekcije vodi čezenj pot, je le 1.1/2 čevlja globok, kamnitega dna in tam je prehoden brez mosta. Naprej navzdol se občutno zoži, je 2 do 4 čevlje globok in nekoliko tršega dna, njegova bregova sta do 2 čevlja visoka, povsod strma, zavolj tega ga izven označenih mostov ni moč prečkati. Ostali s področja Drežnica tekoči majhni potoki, ki se izlivajo v Sočo, so, razen svojih povsod zelo visokih in strmih bregov, brez drugih posebnosti.
- d) Vzdolž Soče s Koroškega proti Trstu speljana komercialna cesta je že po svoji naravi trdih tal, nikjer posebno strma, tudi sicer v povsem

6 V izvirmiku se Zgornja Borjana imenuje Mala, Spodnja pa Velika Borjana.

dobrem stanju in prevozna za otovorjene vozove. Po severni strani potoka Idrija od Kobarida proti Staremu selu speljana pot je ravno tako trdih tal in za kmečke vozove kadarkoli uporabna.

Tista v Svino in Sužid ima sicer nekaj mehkejša tla, vendar je, če je potrebno, prevozna za kmečke vozove. Vse preostale na področju Drežnice je treba šteti le za pešpoti, povsod zelo strme, čisto ozke in za kakršenkoli prevoz neuporabne.

f) Gozd na desni nad reko Sočo je srednje visok, pomešan z grmovjem.

Na zahodni strani nad reko in deželno cesto pa je, nič manj tudi tisti na južnem obrobju planine Dolec, v veliki meri visokodebelen.

Sekcija 153

Bača: Ravne, Bistrica v Bohinju 3, Kal 1, Podbrdo 1/4.

Podbrdo: Sorica 1/2, Trtnik 1/4, Hudajužna 1.1/2.

Trtnik: Kuk 1.

Te vasi so druga od druge oddaljene 1/4 ure.

a) 1. Cerkev na Bači, 2. Cerkev v Podbrdu, 3. V Podbrdu nekaj enonadstropnih hiš.
b) Potoki Bača ali Dehmel, Kacempoh,⁷ Batava imajo vsi kamnito dno, hiter tok, 4 do 10 korakov v širino, ob močnem dežju do 20, so hitri, tako da s seboj nosijo kamne, sicer pa komaj čevljev globoki. Od združitve teh poto-
kov dalje se imenuje zgolj Bača, meri v globino 1 do 2 čevlja, v širino 10 do 20, ponekod se še bolj razširi, ima strme skalnate bregove.

d) Poti so uporabne le za tovrstne konje, najpomembnejša pot naj bi bila od Sorice skozi Podbrdo vzdolž Bače proti Tolminu; ob obilnem dežju pa zaradi močne naraslosti voda ni uporabna.

Preostale poti so še slabše in skorajda samo za pešce.

f) Gozdove sestavlja deloma visoko, deloma nizko drevje in grmovje, večinoma gostoraslo.

Kal: Bača, Stržišče, Trtnik, Kuk, Znojile.

Stržišče: Kal, Zgornja Koritnica, Znojile.

Znojile ali Windfall: Stržišče.

a) Cerkev sv. Ožbolta je zidana, hiše v vasi so večinoma lesene.

b) Pod to vasjo tekoči potok Driselpoh je kakšne

2 do 3 korake širok, ima kamnito dno in se ga da skoraj povsod peš prekorati.

d) Poti so prehodne le za tovrstne konje.

Zgornja Koritnica ali Nemški Rut: Stržišče, Grant, Spodnja Koritnica.

a) Farna cerkev in župnišče sta zidana, ostale hiše so večinoma lesene.

b) Milpoh kot tudi ostali s Froneberga⁸ tekoči potoki so majhni; po grapi Folsterpoh tekoči potok Koritnica pa je 6 do 10 korakov širok, ima kamnito dno in zlasti ob deževnem vremenu ni skoraj nikjer prehodna.

d) Poti na tem področju so pešpoti in le v nujnih primerih uporabne za tovrstne konje, pot od tu proti Grantu je prevozna tudi z vozovi. Enako je poleti od tu mogoče priti v skrajni sili čez Jehlc proti Žlanu, pravzaprav pa to ni določena pešpot. Na celotnem tem področju se preko skalnatega gorovja s tovrstnimi konji, razen po poti od Bače proti Bistrici, ne da priti v Bohinj. Pešpot od Granta preko Suhe je enako težavna kot zgoraj opisana.

Grant: Zgornja Koritnica.

Loje: Sela.

a) Cerkev.

b) Potok Kneža je okrog 10 do 12 korakov širok, ima kamnito dno in ni peš skoraj nikjer prehodna.

Lisec

Zalisec

Podorehi in Kneške Ravne

a) Hiše na teh področjih stojijo na strmih obronkih in so lesene.

b) Pod Ravnami tekoči potok Prošček zaradi globoke in skalnate grape skoraj nikjer ni prehodna.

d) Pešpoti proti tem hišam so take kot zgoraj navedene. Pešpot od Raven preko Tolminske Švicarije (planina V Prodih ?) in preko gorovja Suha proti Stari Fužini v Bohinju je poleti za silo prehodna za pešce, pozimi pa je zaradi snega neprehodna.

f) Gozdovi na tem področju so visokodebelni in z grmovjem gosto porasli.

⁸ Na karti sekcije 153 je s tem imenom označen cel greben med potokoma Koritnica in Kneža; na franciscejski katastrski mapi iz leta 1822 je Froneperg le še hrib južno od Grantarske planine, naknadno poslovenjen v "V gori".

⁷ V izvirmiku Schwarzen Bach.

Sekcija 154

Sela: Loje 1, Podmelec dobra 1, Hum krepke 3/4, Ljubinj 1.1/4.

Hum: Sela 3/4, Ljubinj 3/4.

b) Na tem področju nahajajoči se mali potočki imajo kamnito dno in so skoraj povsod prehodni peš.

d) Iz te vasi speljane poti so le pešpoti, zelo kamnite in slabe, najslabši sta oni proti Ljubinju in Podmelcu.

g) Ta vas Sela leži na zelo visokem obronku gore Jalovnik.

Ljubinj: Sela krepka 1.1/4, Hum 3/4, Poljubinske Ravne 3/4, Modrej 3/4, Prapretno krepke 1/2.

a) Cerkev sv. Mihaela.

b) Pod to vasjo tekoči potok Potočnica je okrog 2 koraka širok in skoraj povsod prehodni peš.

d) Kot je navedeno.

Poljubinske Ravne: Ljubinj 1/2, Prapretno 1/2, Poljubinj 1/2.

Modrej: Most na Soči 1/4, Prapretno 1/2.

Prapretno: Modrej 1/2, Poljubinj 1/4, Ljubinj krepke 1/2.

a) Hiše so deloma kamnite, deloma lesene.

d) Pot od v sekciji 157 ležečega Mosta na Soči skozi vasi do Tolmina je ob lepem vremenu prevozna z lahkimi vozovi, pač pa jo ob hudem dežju v bližini mimo tekoča Soča tako uniči, da je še peš komaj prehodna.

Iz teh dveh vasi proti Ljubinju in Poljubinskim Ravnam speljani zelo kamniti pešpoti, sta slabi.

Poljubinj: Prapretno 1/4, Poljubinske Ravne krepke 3/4, Tolmin dobre 1/4, Žabče slabe 1/2.

a) Kot je navedeno.

b) Potoka Godiča je ob lepem vremenu 3 do 4 korake in je prehodni peš, ob hudem dežju pa zelo narase, je zelo deroč, tako da je nad mlinom zaradi peščenih tal nekaj hišam skorajda odnesel peščeno podlago, vendar zelo hitro tudi upade.

d) Kot je navedeno.

Žabče: Poljubinj dobre 1/4, Tolmin 1/4, Čadrg krepke 1.3/4.

a) Cerkev sv. Marka in na hribu stoječa cerkev sv. Pavla sta zidani, slednja pa je že povsem

zapuščena in ni več za nobeno rabo. Hiše v vasi so večinoma lesene.

d) Kot je navedeno.

Področje Zadlaz**Na Lazu**

a) Sestavljajo ga zgolj majhne, lesene, raztresene hiše.

b) Potok Zadlaščica je 5 do 7 korakov širok z izrazito kamnitim dnom, globokimi skalnatimi bregovi, se razen po označeni stezi ne da nikjer prekoračiti. Posebno pri izlivu v Tolminko ga skale tako utesnjujejo, da je komaj en seženj širok.

d) Pešpoti od tukaj proti Tolminskim Ravnam in Čadrgu so silno težko prehodne, vendar se da -če je sila- priti s tovornimi konji v Ravne.

Tolminske Ravne: Žabče krepki 2, Čadrg 1, Zatoimin krepki 2.

b) Potok Zadlaščica je že opisan.

Potok Jelovšček je 5 do 6 korakov širok in zaradi strmih skalnatih prepadov prehodni le po označeni stezi.

d) Pešpot od tu preko skalnatih gora v Bohinj je uporabna le poleti, enako kot je tudi pešpot proti Čadrgu le v skrajni sili primerna za pešce.

f) Gozd onstran soteske proti Mrzlemu vrhu kot tudi ostali na tem področju so visokodebelni in večinoma porasli z nizkim grmičevjem.

Čadrg: Tolminske Ravne krepka 1, Zatoimin 2.

b) Pod to vasjo tekoča Tolminka je tu 5, 8 do 10 korakov široka; z ozirom na to, da je na nekaterih mestih utesnjena med 5 do 6 sežnjev visoka skalna bregova, ni nikjer prehodna brez mostov ali brvi, ima hiter tok in kamnito dno.

d) Pešpot iz Zatoimna je zelo slaba, najtežje prehodna je zaradi skalnate strmine pod prvima hišama na Lazu.

Področje Krn: Vrsno 1.

b) Z gora na tem področju tekoči potoki so tu peš povsod prehodni.

d) Pešpoti so kot zgoraj navedene, najtežja je tista iz Čadrga preko skal.

Vrsno: Krn 1, Selce 1/2.

Selce: Kamno 1/2, Selišče slabe 1/2.

d) Pot proti Kamnemu je uporabna tudi za tovarne konje.

Libušnje: področje Krn, Smast, 1/2, Kamno, 1/2.

- a) Cerкви sta zidani.
 d) Pešpot proti področju Krna je zaradi strmih pobočij in globeli zelo težko prehodna; nasprotno pa sta poti proti Smasti in Kamnemu uporabni tudi za tovrstne konje.

Smast: Ladra 1/4, Libušnje 1/2, Kamno slaba 1.

- a) Hiše so deloma zidane, deloma lesene.

Ladra: Smast 1/4.

- b) Ob tej vasi tekoči potok je 2 do 3 korake širok ter potok Ročica okrog 5 do 6 korakov širok. Imata kamnito dno, sta zelo plitka in zatorej lahko prehodna.
 d) Pot od teh vasi do Kobarida in po dolini navzdol proti Tolminu je prevozna z lahko vprego, ima večinoma kamnita trda tla.

Idrsko: Kobarid krepke 1/4, Mlinsko slabe 1/4, Volče dobre 3.1/4.

- a) Zidana cerkev, hiše v vasi kot zgoraj navedeno.
 b) Z gora tekoči potoki so ob lepem vremenu nepomembni, ob hudem dežju pa popolnoma uničijo iz Volč sem speljano deželno cesto. Reka Soča, ki je tukaj 30 do 40 korakov široka, ima kamnito dno, je od 4, 6 do 8 čevljev globoka, ima hiter tok, ob suhem vremenu je mogoče na nekaterih mestih peljati prek nje z vozovi, ob močnem deževju pa tako narase, da je zaradi hitrega toka ni mogoče nikjer, niti s čolnom prekoračiti; naraslost pa v splošnem ne traja preko 24 ur in za sabo ne pušča zamočvirjenih kotanj.
 d) Deželna cesta ima dobra kamnita tla, vendar jo s hriba Kolovrat tekoči potočki, ki jo večinoma prečkajo brez mostov, ob močnem deževju tako razrušijo, da se po njej s težkimi vozovi komaj napreduje; posebno in najbolj trpi področje od Belega potoka do Potočca, sicer pa je, kolikor je mogoče, dobro vzdrževana. Pešpot, ki vodi iz vasi proti cerkvi sv. Petra na Beneškem,⁹ je v slabem stanju.

Kamno: Smast 1, Libušnje 1/2, Selce krepke 1/2, Selišče krepke 1/4.

- a) Ima tudi nekaj zidanih hiš.
 b) Potok Cirkuč je okrog 3 korake širok, ima

kamnito dno in je tudi brez mosta lahko prehodna; enak je tudi Suhi potok.

Pri tej vasi je za pešce tudi manjši brod preko Soče.

- d) Za lažje vozove prevozna pot od tu prek Selišča, Volarij, Gaberij, Dolj do Tolmina ima trda tla in je bila pri vasi Ladra že opisana. Od teh vasi v hribu speljane poti so zgolj zelo slabe steze.

Selišče: Selce 3/4, Kamno slabe 1/2, Volarje krepke 1/4.

- a) Med to vasjo in Volarjami stoječa cerkev je zidana, vendar zelo majhna.
 b) Potok Volarja je okrog 3 do 6 korakov širok, nad zidanim mostičem zaradi svojih strmih skalnih bregov do Selc ni skoraj nikjer, pod mostičem, kjer postane nekaj širši in bolj kamnit, pa je lažje prehodna izven označene poti.

Volarje: Selišče 1/4, Gabrje 1/2.

Gabrje: Volarje 1/2, Dolje dobre 1/4.

- b) Dva mala potočka, ki tečeta mimo te vasi, sta nepomembna.

Dolje: Gabrje dobre 1/4, Zatoimin slabe 1/4, Tolmin dobre 1/2.

- b) Pod to vasjo tekoči potok je enak kot prej navedena dva.

Zatoimin: Čadrg 2, Dolje slabe 1/4, Tolmin slabe 1/2, Poljubinj, Žabče krepke 3/4.

- a) Cerkev sv. Petra cerkev izven vasi je zidana. Hiše so večinoma lesene.

Tolmin: Zatoimin slabe 1/2, Volče ne računajoč broda 1/2.

- a) Grad, župnišče, cerkvi sv. Lenarta in sv. Janeza¹⁰ in večina hiš (od katerih je veliko enonadstropnih) je zidanih.
 b) Mimo tega kraja tekoči potok enakega imena je tu 40 do 50 korakov širok, opremljen z okoli 8 čevljev širokim lesenim mostom, ima zelo hiter tok in zelo kamnito dno in se ga razen po mostu ne da nikjer prečkati.

¹⁰ Kot cerkev sv. Lenarta je, očitno pomotoma, označena cerkev sv. Urha na pokopališču; cerkev sv. Janeza Krstnika je stala desno ob poti proti Zatoiminu (na Čemanovi buli?), čeprav je že v franciscejski katastrski mapi iz leta 1822 ni več najti; na karti sekcije 154 je na današnjem mestu vrisana tudi župna cerkev.

⁹ Pot proti Livku.

Reka Soča je tu okrog 60 korakov široka, ima, enako kot zgoraj navedeno, peščeno dno in na deželni cesti proti vasi Volče brod za prehod.

- d) Vozna pot od tu proti Volčam je dobre kakovosti. Ostale poti so bile že opisane.
- e) Hrib, na katerem se nahaja star propadajoči grad Tolmin, obvladuje vas.

Volče: Tolmin 1/2, Idrsko dobre 3.1/4, Čiginj dobre 1/4, Kozaršče 1/2.

- a) Župna in sv. Danijela cerkev, župnišče in gostilna ter enonadstropne in še nekatere zidane hiše.
- b) Potok Kamnica je okrog 5 korakov širok in je ob lepem vremenu prehodni tudi izven deželne ceste. Ima zelo kamnito dno. Enak je tudi potok Hotevlje, ki pa izven deželne ceste, zaradi globoke grape od mosta proti goram, ni prehodni.

- d) Deželna cesta je dobre kvalitete, ima trdna kamnita tla, je speljana čez potok Hotevlje preko zidanega, čez potok Kamnico pa po trpežnem lesenem mostu.

Pot proti Kozarščam je prevozna za lahko vprego. Od tu preko hriba v Modrejce speljana gozdna pot je ob nujni prav tako prevozna za lahko vprego.

Pot, ki vodi v hribe k hišam Čanče, je zgolj slaba kamnita pešpot.

Čiginj: Volče 1/4, Kozaršče 1/4.

Kozaršče: Čiginj 1/4, Modrejce slabe 1/2.

- b) Pod vasjo preko ceste tekoči potočki so nepomembni.
- d) Kot je navedeno.

Modrejce: Kozaršče slabe 1/2, Most na Soči 1/4.

- d) Od Mosta na Soči do te vasi speljana cesta je dobre kakovosti.

Čanče

Maklavc

Črnoličar

Martinek

Kuščarji

- a) Cerkev sv. Florjana nad Volčami.
Te posamezne hiše so večinoma raztresene.
- b) Mali potoki, tekoči v teh dolinah, so nepomembni.
- d) Steze do teh hiš so zaradi strmih pobočij zelo naporene in težko prehodne.

Kamnica: Volče krepke 3/4, Kolovrat krepke 3/4.

Kolovrat: Kamnica 3/4, Idrsko 1.3/4.

- a) Cerkev nad Kamnico je že dolgo zapuščena.
- d) Pešpoti so enake kot že prej navedene, tudi steza od Kolovrata proti deželni cesti je slabe kakovosti in komaj prehodna.

Sekcija 157

Področje Lom

Strana

Dol

- a) Kapela je zidana.

Manfredi

Dolgi Laz

Potoki

Zagrič

Ravne

Tolminski Lom: Drobočnik krepke 1/2, Kremenče dobre 1/4.

Kal

- d) Poti so enake kot zgoraj opisane,¹¹ le da so na tem območju zaradi ravnejšega terena lažje prehodne.

Področje Trebuša in Hotenja

- a) Hiše so deloma iz lesa, deloma zidane, večji del pa majhne in slabe.
- b) Potok Trebuščica je 10 do 20 korakov širok, 2 do 3 čevlje (ob lepem vremenu) globok, ima izredno kamnito dno in ga je moč prebresti razen na označenih tudi na nekaterih drugih mestih; sicer ima zelo hiter tok. Potok na področju Hotenje je 3 do 6 korakov širok, ima zelo hiter tok, kamnito dno in ga je moč prebresti na več mestih. Pod tem področjem priteče v sekcijo reka Idrijca, ki je 30 do 40 korakov široka, okrog 3 do 4 čevlje globoka, ima zelo kamnito dno, hiter tok in jo je moč na označenih prehodih prečkati s tovrstnimi konji.
- d) Steze so zelo kamnite, a za tovrstne konje vendarle še uporabne.

Drobočnik: Most na Soči 1/4, Log krepke 1/2.

Log: Drobočnik 1/2, Avšje krepka 1, Avče 1.1/4.

- a) Enako kot zgoraj.

¹¹ Poti na tem področju so zelo slabe, kamnite ter zaradi številnih kotanj in izboklin za tovrstne konje komaj prehodne.

- b) Majhen potok nima, razen svojih strmih skalnatih bregov, nobenega pomena.
- d) Pot z Mosta na Soči skozi Drobočnik do Loga je prevozna za lahke vozove, poti z Loga proti Avčam in iz Drobočnika proti Kalu so v zelo slabem stanju.

Doblar: Ročinj 1/2, Sela slaba 1.

Podsela

Ušnik

- d) Kot je navedeno.¹²

Sela: Čiginj krepke 1/2, Most na Soči dobre 1/2.

- a) Cerkev v vasi je zidana.
- b) Pod to vasjo v zelo skalnati, strmi grapi tekoči potok je 6 do 7 korakov širok, s seboj nosi veliko kamenja in ima zelo hiter tok. Soča ima pod to vasjo zelo strm skalnat breg, posebno od gostilne ob deželni cesti do Doblarja. Tudi v sami reki se nahajajo številni kosi v gorah odtrganih skal.
- d) Pot iz Sv. Lucije ali Mosta na Soči do sem je zelo naporna, pa vseeno v skrajni sili prehodna za lahko vprego.

Sv. Lucija ali Most na Soči¹³: Sela dobre 1/2, Modrej 1/4, Bača 1/2, Modrejce slabe 1/4.

- a) Mitnica in cerkev sv. Lucije v vasi ter stara cerkev sv. Mavra izven vasi.
- b) V bližini te vasi v Sočo stekajoča se reka Idrijca ima zelo strme, visoke, skalnate bregove; ker jo skale tako utesnjujejo, je pri zidanem mostu široka komaj 8 do 9 korakov. V tem delu je razen po mostu ni mogoče nikjer prečkati. Enaka je tu tudi Soča, pri zidanem, 20 korakov dolgem mostu sta bregova zelo visoka, strma in skalnata in taka sta vse do Kanala, kar onemogoča prečkanje izven mostov; sicer ima zelo hiter tok, zelo kamnito dno, na katerem se nahaja tudi veliko odtrganih kosov skal.
- d) Poti, ki od tu vodijo proti Modreju, Modrejam, Bači, Idriji in Slapu, so v skrajni sili prevozne za lahke vozove, običajno pa jih uporabljajo le za tovrne konje.
- f) Kot je navedeno.

¹² Poti v hribe so zaradi strmega in skalnatega terena komaj prehodne, uporabljajo se le kot steze za pešce in v skrajni sili za tovrne konje.

¹³ V izvorniku se imenuje Most sv. Mavra ali kar Mavrov most.

Bača: Modrejce 1/2, Sv. Lucija slabe 1/2, Podmelec 1.1/2, Kneža slaba 1.1/2, Logaršče krepke 3/4, Idrija dobre 1/4, Ponikve.

- a) Majhna kapela in nekaj zidanih hiš.
- b) Pri vasi Bača v Idrijco stekajoči se potok enakega imena je na izlivu 30 do 35 korakov širok, ima kamnito dno in nosi ob veliki vodi s sabo veliko kamenja; na večini krajev ga je mogoče prekoračiti na konju, na številnih mestih pa ob lepem vremenu tudi peš.
- d) Enaka kot zgoraj opisana je tudi pot iz Bače proti Podmelcu in Kneži.

Idrija pri Bači: Bača dobre 1/4, Logaršče dobre 3/4, Ponikve 1, Slap krepke 1/2.

- a) Cerkev ter enako kot zgoraj.

Slap: Ponikve krepke 3/4, Idrija krepke 1/2, Roče dobre 1/4.

Roče: Pečine 1/2, Ponikve 3/4.

- a) Cerkev.
- b) Idrijca¹⁴ je med Idrijo in Slapom 40 do 50 korakov široka, nima nobenih bregov in jo je moč ob lepem vremenu na več mestih prečkati na konju. Potočki, ki v bližini teh vasi tečejo s hribov, se pojavijo le ob močnem dežju in niso nič posebnega.
- d) Poti, ki iz teh vasi vodijo proti hribom, so večinoma le pešpoti, sicer uporabne tudi za tovrne konje.

Prapetno Brdo: Pečine 3/4, Roče 1.

- a) Cerkev sv. Jakoba.

Pečine: Prapetno Brdo 3/4, Roče krepke 1/4, Ponikve 3/4.

- a) Cerkev sv. Mohorja.

Ponikve: Slap krepke 3/4, Pečine slabe 3/4, Logaršče 1.

- a) Cerkev je zidana.

Logaršče: Bača krepke 3/4, Idrija 3/4, Ponikve 1.

- a) Cerkev sv. Lucije je zidana.
- d) Po teh hribovih speljane poti so večinoma pešpoti, uporabne tudi za tovrne konje.
- f) Gozd na celotnem tem področju sestavljajo

¹⁴ V izvorniku je Idrijca napačno, očitno pomotoma, imenovana Isonzo.

majhni šopi visokodebelnega drevja, zarasli z grmovjem.

Podmelec: Hum slabe 1/2, Sela krepke 3/4, Bača slaba 1.1/2, Kneža 1/2, Logaršče slaba 1.

- a) Župna cerkev in župnišče v vasi.
- b) Potok Kneža je 3 do 4 korake širok in lahko prehodan.

Kneža: Sela slaba 1, Grahovo, Bača slaba 1, Logaršče slaba 1.

- a) Cerkev.
- b) Potok, ki se v bližini te vasi izliva v Bačo, je okrog 20 korakov širok in kakšne 3 čevlje globok, v vasi ga prečka lesen most, brez katerega bi ga bilo komaj mogoče prekoračiti; ima kamnito dno in visoke bregove. Potok Bača ima pri vasi Kneža okrog 30 korakov širine, pri mlinu imenovanem Klavže je komaj 10 oz. 12 korakov širok, ima dokaj visoka bregova in ga prečka zidan mostič; proti Bači, kjer se zopet razširi, pa ga je, kot že zgoraj omenjeno, lažje prečkati.
- d) Pot s Kneže proti Bači in Sorici je sicer zelo slaba, pa vendar jo tovorni konji stalno uporabljajo. Ostale, v hribe speljane poti, so le pešpoti in slabo narejene.
- f) Kot je navedeno.

Sekcija 158

Področje Porezen: Podbrdo 1, Hudajužna 1.

Predel Znojile: Obloke 1/2.

Hudajužna: Podbrdo sekc. 153 1.1/2, Kuk sekc. 153 1/2, Obloke 1/4, Spodnja Koritnica 1.

Obloke: Znojile 1/2.

Zakojca: Jesenica dobre 3/4, Bukovo 3/4, Hudajužna 3/4.

- b) Potok Bača ima povsod kamnito dno, hiter tok, 1 do 2 čevlja v globino, 10 do 20 korakov v širino. Zaradi številnih pritokov ob deževnem vremenu hitro narase in tedaj ni prehodan, razen peš preko brvi pri Hudajužni. Zavaljo strmega padca hitro upade. Ostali potoki so le 2 do 5 korakov široki, niti čevljev globoki, vendar pa so, zaradi globokih in strmih grap, le na redkih krajih prehodni.
- d) Na tem področju je najbolj prehodna pot vzdolž Bače, nato od Hudajužne po pobočju hribov proti Spodnji Koritnici; to je tudi glavna pot z Gorenjske proti Tolminu, pa še ta je primerna le za pešce in otovorjene konje, in sicer le, če ni visoke vode. Ob visoki vodi

se je ne da prebresti, kar bi bilo sicer često potrebno. Ostale poti, razen tiste od Zakojce proti Bukovemu, so slabe in strme pešpoti, omenjena pot na Bukovo pa je tudi prevozna.

- f) Gozdove prek Bače proti severu sestavljajo nizek gozd in grmovje, tostran pa, proti jugu, so visokodebelni in gosto raščeni.

Spodnja Koritnica: Hudajužna 1, Zgornja Koritnica sekc. 153 2, Grahovo 1/4, Bukovo 1.1/4, Vrh 1.1/2.

Grahovo: Temljine 1, Kneža sekc. 157 1.

Temljine: Kneža, sekc. 157, 1/4, Loje, sekc. 153, 3/4.

- a) 1. cerkev sv. Ane, 2. nekatere podzidane hiše na Koritnici in Grahovem.
- b) Potok Bača ima tako kot zgoraj kamnito dno, hiter tok, 1 do 3 čevlje v globino, 12 do 20 korakov v širino, večinoma nizke bregove, ob nizki vodi se ga da marsikje prebresti. Potok Koritnica ima ravno tako kamnito dno, hiter tok, 1 do 2 čevlja v globino, 10 do 15 korakov v širino, prav tako hitro narase in upade. Teče v globoki dolini, skoraj čisto ob vasi.
- d) Pot od Spodnje Koritnice proti Hudajužni je, kot rečeno, prehodna le za pešce in konje. Proti Bukovemu vodi do raztresenih hiš le slaba steza, naprej pa slaba vozna pot, proti Grahovemu in od tod proti Kneži pa kamnita, a za lahke vozove prevozna. Proti Zgornji Koritnici se tostran potoka lahko napreduje s konji, ko pa je voda visoka, se je ne da prebresti, zato jo je treba pri vasi prekoračiti in z veliko težavo nadaljevati po strmih pobočjih na drugi strani. Tudi pot na Vrh je le strma steza.
- f) Gozdove preko Bače proti severu sestavljajo nizka drevesa in grmovje, tostran, proti jugu, pa visokodebelna in gostorasla.

Področje Vrh: od Spodnje Koritnice 1.1/2, Ponikve sekc. 157 1, Šentviška Gora 1, Police 1, Bukovo 1.

- d) Tukajšnje poti so le za pešce in otovorjene konje, ponekod kamnite, drugje strme kot proti Šentviški Gori, Policam in Bukovemu.
- f) Gozdovi so večinoma visokodebelni in gostorasli.

Šentviška Gora: Prapetno Brdo, sekc. 157, 1/2, Pečine, sekc. 157, 1.1/2, Vrh, 1, Polje, 1/4, Zakraj, 600 korakov, Daber, 1/4.

Polje

Zakraj: Polje, 1/4, Daber, 1/4.

Daber: Police, 1, do broda Vojsk, Reka, 1.1/2.

Police: Vrh, 1, Laze, 1/2, Reka, 1.

- a) 1. Župna cerkev na Šentviški Gori, 2. kapela sv. Petra, 3. kapela sv. Magdalene, 4. cerkev sv. Marije pod Policami, 5. nekatere podzidane hiše.
- b) Potoki na tem področju so, kot gornji, nepomembni, razen da tečejo v prav globokih in

poleg tega kamnitih, tudi skalnatih grapah.

- d) Vse tukajšnje poti so bodisi kamnite ali pa kamnite in strme obenem in prehodne le za pešce in tovrstne konje; glavna pot vodi od Cerknega vzdolž reke Idrijce do broda Vojsk, nato preko Dabra, Šentviške Gore proti Mostu na Soči.
- f) Gozdove sestavlja deloma visoko, deloma pa nizko drevje in grmovje.

